

Nr 189.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättningar åt vissa befattningshavare för förlust av i Ryssland kvarlämnad egendom; given Stockholms slott den 20 mars 1925.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Östen Undén.

Utdrag ur protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 mars 1925.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Ministern för utrikes ärendena anför:

»Vid föredragning, den 2 sistlidne januari, av punkt 23 under tredje huvudtiteln i årets statsverksproposition har jag, under erinran att riksdagen sedan en följd av år anvisat medel till ersättningar för mistning av bohag åt framlidne envoyén P. H. E. Brändströms arvingar och likaledes framlidne generalkonsuln C. A. Askers änka, bland annat anfört att den utredning, som igångsatts i syfte att åvägabringa en definitiv reglering av berörda krav, ansetts böra utsträckas att omfatta jämväl de förluster av motsvarande art, som kunde hava drabbat vissa andra avlönade befattningshavare, vilka tjänstgjorde i Ryssland vid tiden för de diplomatiska förbindelsernas avbrytande. I betraktande av att nämnda utredning vid tiden för statsverkspropositionens avlåtande icke befann sig i så-

dant skick, att den kunde ligga till grund för hithörande frågors definitiva reglering, ansåg jag mig böra föreslå, att det hittills beviljade årliga anslagsbeloppet upptogs under samma anslagstitel jämväl för nästkommande budgetår, varvid jag dock betonade, att jag därmed ej i något avseende velat föregripa utredningens resultat i avseende å de ersättningsbelopp, som eventuellt kunde finnas skäligen. Med bifall till min hemställan har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition som kunde bli riksdagen förelagd rörande reglering av ersättningsanspråk, som av vissa befattningshavare i Ryssland eller deras rättsägare framställts för lidna förluster, till ersättning åt envoyéen Brändströms arvingar och generalkonsul Askers änka för mistning av bohag för budgetåret 1925—1926 beräkna ett extra anslag av 20,000 kronor.

Jag anhåller nu att få redogöra för de resultat, som vunnits genom förut berörda utredning, för vilken legat till grund dels de till utrikesdepartementet ingivna ersättningsanspråken, dels verkställda inventeringar av i förutvarande beskickningshuset i Leningrad och konsulatfastigheten i Moskva befintligt lösöre, dels ock de efterforskningar av ifrågavarande tjänstemäns i Ryssland kvarlämnade egendom, som i övrigt anstälts av vår representation därstädes.

Förutom de Brändströmska och Askerska kraven — å resp. 294,366 och 106,065 kronor — hava ersättningsanspråk av motsvarande slag, sammanlagt uppgående till omkring 275,000 kronor, framställts av ett tjugotal lönade befattningshavare, och har beträffande flertalet av dessa framställningar kunnat konstateras, att all den egendom, för vilken gottgörelse begärts, måste anses oåterkalleligen förlorad. Endast i ett par fall har viss del av det bohag, som vederbörande nödgats kvarlämna, återfunnits i mer eller mindre oskadat skick i statens fastighet i Leningrad. Med utgångspunkt från vederbörandes egen uppskattning skulle värdet av sålunda återfunnet lösöre uppgå till omkring 35,000 kronor.

För vad åter angår det bohag, som tillhört envoyén Brändström och generalkonsul Asker, har en icke oväsentlig del därav — till ett värde enligt vederbörandes egna framställningar av omkring 130,000 resp. 45,000 kronor — återfunnits i nämnda fastigheter i Leningrad, resp. Moskva.

Uti förutvarande beskickningsfastigheten i Leningrad befinner sig vidare ett antal föremål, vartill äganderätten icke med säkerhet kunnat fastställas men beträffande vilka det finnes skäl att antaga, att de tillhöra vissa av nu ifrågavarande befattningshavare.

Den egendom, vilken sålunda visat sig finnas i behåll, torde böra återställas till ägarna. Det är därför min avsikt att, så snart ske kan, låta i första hand till Stockholm överföra det lösöre, som antingen redan identifierats eller förmodas tillhöra berörda tjänstemän. Först sedan vederbörande intressenter själva kunnat härstädes besiktiga dessa föremål, torde äganderätten därtill kunna med visshet fastställas och fullständig överblick vinnas över omfattningen av den egendom, som gått förlorad.

Den verkställda utredningen har vidare givit vid handen, att det av ägarna uppgivna värdet å den egendom, för vilken gottgörelse begärts, i de särskilda

fallen icke beräknats efter fullt likartade grunder. Sålunda synes uppskattningen i vissa fall hava skett med hänsyn till prisnivån vid den tidpunkt, då vederbörande nödgades lämna Ryssland, d. v. s. under åren 1918—1919, eller tiden närmast därefter, utan hänsynstagande till den stegring av penningvärdet, som sedermera inträtt. Överhuvud bör i fråga om varje ersättningsanspråk en närmare prövning ske rörande dess skälighet, därvid vederbörande befattningshavare böra lämnas tillfälle att själva bidra till en utredning. De förhandlingar, som i sådant hänseende visat sig erforderliga, komma att med skyndsamhet bedrivas under ledning av särskilt tillkallad sakkunnig.

Av vad jag nu anfört framgår att, ehuru en ungefärlig uppgift föreligger beträffande omfattningen av den förlorade egendomen, det för närvarande icke låter sig göra att exakt angiva de ersättningsbelopp, som i varje särskilt fall må vara skäliga, och ser jag mig till följd därav icke i tillfälle att nu föreslå anvisandet av medel för en — i och för sig önskvärd — definitiv reglering av förevarande frågor. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att enligt ingångna underrättelser motsvarande ersättningsfrågor ännu icke kunnat definitivt regleras i Danmark, Nederländerna och Norge.

Som ovan erinrats hava i tvenne av de nu förevarande fallen, nämligen åt envoyén Brändströms arvingar och generalkonsul Askers änka, hittills beviljats årliga, sammanlagt till 20,000 kronor uppgående ersättningar, vilket sistnämnda belopp jämväl i årets statsverksproposition preliminärt upptagits för samma ändamål. Emellertid torde, enligt vad nyss framhållits, en icke oväsentlig del av envoyén Brändströms i Ryssland kvarlämnade lösöre senast under loppet av det instundande budgetåret komma att återställas till rättsägarna. Med hänsyn härtill och till den nu förestående slutgiltiga uppskattningen och definitiva regleringen av samtliga ersättningskrav synes det icke vara befogat att åt berörda tvenne anspråk nu giva en undantagsställning gentemot övriga, i många fall ävenledes behjärtansvärda framställningar. Ehuru framläggandet av förslag till slutlig uppgörelse av ovan anförda skäl måste anstå till nästa års riksdag, torde därför i riksstaten 1925—1926 icke böra — med förbigående av övriga anspråk — upptagas någon särskild ersättning åt envoyén Brändströms arvingar och generalkonsul Askers änka.

Å andra sidan synes det mig synnerligen önskvärt, att möjlighet lämnas öppen för Kungl. Maj:t att under nämnda budgetår i avvaktan på en slutgiltig uppgörelse bereda någon ekonomisk lättnad åt sådana tjänstemän, som särskilt hårt träffats genom de i Ryssland lidna förlusterna. För detta ändamål synes mig lämpligen böra anslås det belopp av 20,000 kronor, vilket Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på proposition i ärendet beräkna till ersättningar åt envoyén Brändströms arvingar och generalkonsul Askers änka, beträffande vilka sistnämnda personer det givetvis, vid bifall till mitt förslag, skulle, i likhet med övriga anspråk, ankomma på Kungl. Maj:ts prövning, huruvida någon provisorisk gottgörelse under budgetåret skäligen borde utgå.

För att icke i något hänseende föregripa ersättningsbeloppens slutgiltiga fastställande torde en första förutsättning för utbetalandet av sådan gottgörelse böra vara att i varje särskilt fall en förnyad uppskattning av den förlorade

egendomen äger rum i enlighet med ovan antydda principer. Vidare torde dessa utanordningar böra uttryckligen erhålla karaktären av förskott å de belopp, som senare må befinnas skäliga, och utgå i enlighet med villkor, som i de olika fallen av Kungl. Maj:t fastställas. Dylika förskott synas böra utbetalas med endast en mindre del, förslagsvis högst 20 %, av det uppskattade värdet.

På grund av vad jag sålunda anført, får jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till ersättningar åt vissa befattningshavare för förlust av i Ryssland kvarlämnad egendom för budgetåret 1925—1926 anvisa ett *extra* anslag av 20,000 kronor.»

Vad ministern sålunda hemställt, däri statsrådets övriga närvarande ledamöter instämma, behagar Hans Majestät Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilagan till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Torsten Vinell.